

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BOZOR MUVOZANATI VA SAMARADORLIK MASALALARI

G'ulamova Farzona Toshmuxammad qizi

Tayanch doktorant

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22765169>

Annotatsiya. Ushbu tezis raqamli iqtisodiyot sharoitida bozor muvozanati va iqtisodiy samaradorlik masalalari tahlil qilishga bag'ishlangan. Raqamli platformalar, elektron savdo va axborot texnologiyalarining rivojlanishi talab va taklif muvozanatini tezlashishi, bozor assimetriyasini kamaytirishi hamda tranzaksiya xarajatlarini pasaytirishi ko'rsatib berilgan.

Shuningdek, davlatning raqamli infratuzilmani rivojlantirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etishdagi roli alohida ta'kidlangan.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, raqamli iqtisodiyot milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi va bozor mexanizmlarining samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, bozor muvozanati, iqtisodiy samaradorlik, raqamli platformalar, elektron savdo, katta ma'lumotlar.

Bugungi kunda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi iqtisodiy tizimning barcha sohalariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida iqtisodiy munosabatlar yangi shaklga ega bo'lib, bozor mexanizmlarining amal qilish jarayoni tubdan o'zgarmoqda.

Ayniqsa, raqamli platformalar, elektron savdo tizimlari va onlayn xizmatlarning kengayishi bozor muvozanatini ta'minlash hamda iqtisodiy samaradorlikni oshirishda muhim omilga aylanmoqda.

Biz bilamizki, bozor muvozanati iqtisodiyotda talab va taklifning o'zaro mos kelishi orqali shakllanadi. An'anaviy iqtisodiy tizimda bozor muvozanatining shakllanishi nisbatan sekin jarayon hisoblangan bo'lsa, raqamli iqtisodiyot sharoitida ushbu jarayon tezlashib, iqtisodiy subyektlar o'rtasidagi aloqalar samaradorligi oshirmoqda.

Raqamli iqtisodiyotning rivojlanishi iqtisodiy jarayonlarda shaffoflikni ta'minlab, bozorda assimetriyasini kamaytirishga xizmat qilib, buning natijada ishlab chiqaruvchilar va iste'molchilar o'rtasidagi aloqalar tezlashishi oqibatida bozor muvozanatini barqaror shakllanishiga yordam beradi.

Bozor muvozanatini raqamli iqtisodiyot sharoitida ta'minlashda axborot texnologiyalarining roli juda katta ahamiyat kasb etadi. Elektron savdo platformalari orqali ishlab chiqaruvchilar o'z mahsulotlarini keng bozorda taklif etish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Bu esa o'z-o'zidan bozorda talab va taklif muvozanatini tezroq shakllanishiga olib keladi.

Shuningdek, raqamli iqtisodiyot sharoitida narx shakllanishi jarayoni ham sezilarli darajada o'zgaradi. Onlayn platformalarda narxlar ochiq e'lon qilinishi natijasida iste'molchilar uchun eng maqbul tanlov imkoniyati yaratiladi. Bu esa bozorda sog'lom raqobat muhitini shakllantirishga xizmat qiladi.

Raqobatning kuchayishi esa ishlab chiqaruvchilarning mahsulot sifati va xizmat ko'rsatish darajasini oshirishga olib keladi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida iqtisodiy samaradorlikni oshirishda elektron savdoning oʻrni ham muhim hisoblanadi. Elektron savdo tizimlari orqali mahsulotlar realizatsiyasi tezlashib, tranzaksiya xarajatlari kamayadi. Bu esa iqtisodiy samaradorlikning oshishiga olib keladi.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Raqamli platformalar orqali kichik biznes subyektlari oʻz mahsulotlarini nafaqat mahalliy bozorda balki xalqaro bozorlarga ham taklif qilish imkoniyatini yaratmoqda.

Shuningdek, raqamli iqtisodiyot sharoitida davlatning roli ham muhim ahamiyatga kasb etadi. Davlat tomonidan raqamli infratuzilmani rivojlantirish, elektron hukumat tizimlarini joriy etish va raqamli xizmatlarni kengaytirish bozor mexanizmlarining samarali ishlashiga ijobiy taʼsir koʻrsatadi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyot sharoitida bozor muvozanatini taʼminlash va iqtisodiy samaradorlikni oshirishda raqamli texnologiyalar muhim rol oʻynaydi. Elektron savdo platformalari, raqamli xizmatlar va axborot texnologiyalarining rivojlanishi iqtisodiy jarayonlarni tezlashtiradi hamda bozor mexanizmlarining samaradorligini oshiradi.

Shu bilan bir qatorda, raqamli iqtisodiyot sharoitida davlat tomonidan qoʻllab -quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish, raqamli infratuzilmani rivojlantirish hamda innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish bozor muvozanatini taʼminlash va iqtisodiy samaradorlikni oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli Oʻzbekiston – 2030” strategiyasi.
2. Oʻzbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi. Rasmiy veb-sayt: <https://mitc.uz>
3. OECD. Digital Economy Outlook. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development, 2020.